



ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 10 του Θεριστή 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονομίου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 251

Μη ζητάς σιά λατινικά πώς δά μιλήσεις καλά γερμανικά. Ρώτα τή μάνα σιό σπίτι, τά παιδιά σιούς δρόμους, τόν άπλοϊκό άδρωπο σιό παζάρι. Κοίταξέ τους σιό σιόμα πώς μιλουν κ' έτσι γράφε.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα με συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ. Η «Αρρωστη Δούλα» (συνέχεια).
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΡΑΙΜΙΔΗΣ. Ο «Προσκυνητής», γράμμα.

Ν. ΗΟΡΙΩΤΗΣ. Στην σύλλογος τής Τέχνης.
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Παρμύθια Μολίβου.
ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ. Τά μάτια του τυφλού.
ΕΛΙΣΑΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ. Το Σχολείο.
ΓΙΑΠΩΝΑΣ. Στους Έξυπνους Ρωμιούς.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Έλπίδα Δ. Βουτζιλίδου. Δ. Κουμριανός

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

(Από τó βιβλίον του Έλισαίου Γιανιδη «Γλώσσα και ζωή» που τυπώνεται σέ λίγο.)
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'.

Άλλά αν ή καθαρεύουσα άπότυχε ως τώρα, δέν πρέπει νά άπελπιζόμαστε. Ότι δέν έγινε ίσια με σήμερα θά γίνη με τή διάδοχη τής παιδείας. Το σχολείο που άρχισε τή δουλιά, αυτό και θά τήν τελειώση. Αυτό που μόρφωσε τήν καθρεύουσα, αυτό και θά τήν κάμη νά μιλιέται. Στο σχολείο λοιπόν στρέψετε τις ελπίδες σας, εκεί προσηλώσατε τά μάτια, και σταθήτε. Και περιμένετε. Πόσο θά περιμένετε κανείς δέν τó ξέρει. Άν θά μαρμαρώσατε έτσι περιμένοντας, αν θά μεταβληθίτε σέ στήλες από άλάτι, μικρό τó κακό. Άρκει, σάς λένε, που τó πράγμα θά γίνη μιá φορά. Άν σ' αυτό τó μεταξύ δέν έχουμε γλώσσα, αν σ' αυτό τó μεταξύ λείπει τó όργανο τής σκέψης, τó όργανο τής γυμναστικής του μυαλού, ή πέτρα όπου ακονίζεται ο νους, αν λείπει τó λουρί που μεταβιβάζει τήν κινητήρια δύναμη μεταξύ των διαφόρων τροχών τής εθνικής μηχανής, άπ' τήν άρχή στον πολίτη, άπ' τόν επιστήμονα στο λαό, άπ' τó δάσκαλο στο μαθητή, άπ' τόν ιεροκήρυκα στο ποίμνιο, άπ' τόν άρχηγό στο στρατιώτη, δέν πειράζει, άφού τó πράγμα είναι προσωρινό.

Άς περιμένουμε λοιπόν. Κι άφού έχουμε καιρό, άς μπούμε σ' ένα σχολείο για νά ιδούμε αν πραγματικώς εκεί μέσα φαίνεται ή γλώσσα του μέλλοντος μας και πόσον καιρό άπάνω κάτω χρειάζεται τó έργοστάσιο για νά μας τήν παραδώση. Συγχρό-

ως μας ενδιαφέρει νά εξετάσουμε και αν ή σημερινή γλώσσα, μισοφρασιμένη καθώς είναι, εκπληρώνει σωστά τόν εκπαιδευτικό της προορισμό.

Στό σχολείο πηγαίνει τó παιδί για νά μορφώση νού και καρδιά. Μόρφωση του νού θά πη νά γνωρίση τόν κόσμο, σημερινό και περασμένο και πρό πάντων νά μάθη νά σκέπτεται άπάνω στα πράγματα του κόσμου, όσα μπορούν νά χωρέσουν στην αντίληψή του, άνκλογα με τήν ηλικία του. Μόρφωση τής καρδιάς θά πη νά γνωρίση και νά αγαπήση τó ώραίο : τó αισθητικώς ώραίο και τó ήθικώς ώραίο.

Η μεγάλη και σημαντική αυτή δουλειά έχει όργανο τή γλώσσα, και τó όργανο αυτό, όσο προχωρεί ή δουλειά, χρειάζεται νά γίνηται κι' αυτό τελειότερο. Κ' έτσι έρχεται ως αναγκαίο συμπλήρωμα τής σχολικής εργασίας σ' όλη τά σχολεία του κόσμου ή διδασκαλία τής γλώσσας.

Η άποστολή λοιπόν τής γλώσσας είναι πολύ ύψιλη και πολύ λεπτή. Δέν πρόκειται μ' αυτήν άπλώς νά πράγματα νά βάλη τó παιδί στο κεφάλι του. Αυτή είναι ή πιό ταπεινή, ή πιό ύλική όψη του ζητήματος. Δέ ζητούμε άπλώς νά μάθη τó παιδί, ζητούμε ν' αγαπήση τή μάθηση. Ζητούμε νά κατακτήσουμε τήν ψυχή του παιδιού, για νά τή διαπλάσουμε. Ζητούμε ν' άνάψουμε μέσα του μιá φλόγα για κάθε πράγμα καλό και ώραίο, μιá φλόγα που ή ζέστη της νά τó θερμαίνει όλες τις ημέρες τής ζωής του. Ζητούμε νά τó ύπνοτίσουμε και νά τó υποβάλλουμε τήν αγάπη προς τήν πατρίδα του, τó θαυμασμό και τήν υπερηφάνεια για τήν ιστορία της, τόν ένθουσιασμό και τήν πεποίθηση για τó μέλλον της.

Άλλά έχουμε γνωρίσει ως έδω άρκετá καλά τήν καθαρεύουσα, ώστε νά μπορή ο άναγνώστης νά καταλάβη μόνος του ότι τέτοια λεπτή δουλειά ή γλώσσα του σχολείου μας δέν μπορεί νά τήν κάμη.

«Φίλτατοι μαθηταί! Πάντες ύμεις γινώσκετε, ότι ή ημέρα αυτή έστí ή μέγιστη πασών των ημερών δια τó ήμέτερον έθνος. Έν ταύτη τή ημέρα άναμνησκόμεθα...» και εξακολουθεί σ' αυτόν τόν τόνο ή διμιλία του δασκάλου προς τους μαθητάς για τήν εορτή τής 25ης Μαρτίου, με τήν άξίωση νά θερμανη καρδιάς και νά καλλιεργήση τó αίσθημα τής φιλοπατρίας. Στην άρχή βλέπετε στήθη όρθια, κεφάλια ύψωμένα, πρόσωπα ζωηρά. Σιγά σιγά τά σώματα γέρνουν προς τó θρανίο για νά στηριχθούν με τους άγκωνες, πιό ύστερα τά κεφάλια άναπαύονται μέσα στις παλάμες, και στο τέλος οι βραχιόνες στρώνονται κάτω και γίνονται μαξιλάρια.

Κοιμούνται!

Διαμαρτυρία σιωπηλή και άσυναίσθητη, αλλά πόσο έκφραστική, έναντίον του συστήματος. «Πολύ καλά! Δέ θέλετε νά μας μιλήσετε στη γλώσσα μας; Έπιμένετε νά λίτε πάντες ήμεις γινώσκετε και όχι

όλοι σας έξερτε: ή ημέρα αυτή επίν ή μέγιστη πασών των ημερών και όχι ή ημέρα αυτή είναι ή μεγαλύτερη άπ' όλες τις ημέρες. Έίστε οι δυνατότεροι και θά κάμετε όπως θέλετε. Άλλά κ' ήμεις οι άδύνατοι έχουμε ένα όπλο : κοιμόμαστε.»

Κι δέν κοιμούνται αυτοί μόνο, κι' εκείνοι που έχουν όρθια τά κεφάλια κοιμούνται. Άν ψάξετε μέσα στην ψυχή τους, αντί ένθουσιασμό θά βρήτε άπλη περιέργεια, κ' εκεί που νομίζετε πώς συγκινούνται άπ' τά λόγια του ρήτορα, θά βρήτε ότι παρακολουθούν τή στάση του, τά κινήματά του, τόν έξετάζουν σαν ένα περίεργο αντικείμενο.

Άποτυχία στην καλλιέργεια τής καρδιάς. Άς ιδούμε τώρα τή μόρφωση του νού.

Για νά χρησιμέψη ή γλώσσα ως όργανο για τή μόρφωση του νού δέν άρκει νά τήν καταλαβίνη τó παιδί. Χρειάζεται κάτι παραπάνω. Πρέπει νά τήν κατέχη σέ τέτοιο σημείο, που, όταν άκούη κάτι ή όταν έκφραξη κάτι, όταν πρόκειται οι λέξεις νά γεννήσουν μέσα στο μυαλό του έννοιες ή άπ' τις έννοιες νά γεννηθούν οι λέξεις, ή μεταμόρφωση αυτή νά γίνηται αυτομάτως, δίχως νά μετολαβή συνειδητή εργασία. Τότε, και τότε μόνο, ή προσοχή του παιδιού συγκεντρώνεται άλλοτε στην κατανόηση τής νέας ιδέας ή και στην έκφραση τής ιδέας τής δικής του. Τιποτε άλλο δέν άπασχολεί τó μυαλό του. Εμπρός άπ' τά μάτια τής ψυχής του οι λέξεις περνούν άόρατες: μέσ' άπ' αυτές βλέπει καθαρά τά πράγματα χωρίς αυτές νά τις ύποπτεύεται.

Άς ιδούμε αυτό τó αίσθημα τής γλώσσας πώς τó άποχτá τó παιδί στους άλλους τόπους, και άς πάρουμε για παράδειγμα τήν πιό κακή περίπτωση, τήν περίπτωση δηλ. όπου ή επίσημη γλώσσα του τόπου, έπομένως και ή γλώσσα του σχολείου, δέν είναι ή γλώσσα του λαού, ώστε τó παιδί μπαίνοντας στο σχολείο έχει νά μάθη καινούρια γλώσσα.

Καθώς ξέρει ο άναγνώστης, για νά μάθη κανείς καινούρια γλώσσα δυό τρόποι ύπάρχουν: με τή γραμματική, δηλ. με κριτική εργασία, και με τó αυτί, δηλ. με άσυνειδητη διανοητική εργασία. Με τή γραμματική μονάχα ο άπασχολών ώριμος άνθρωπος μπορεί νά μάθη γλώσσα, και πάλι δέν άποχτá ποτέ τó αίσθημα της αν δέ συναναστραφή άνθρωπος που τή μιλούν. Τó παιδί όμως μόνο με τó αυτί μαθαίνει γλώσσα, και πολύ εύκολα μαλιστα.

Άλλά στους τόπους που εξετάζουμε ή γλώσσα του σχολείου, αν δέν είναι ή γλώσσα του λαού, είναι όμως πάντοτε, καθως είδαμε άλλου, μιá γλώσσα που μιλιέται από κάποια τάξη ανθρώπων, και πρώτα πρώτα άπ' τó δάσκαλο. Τó παιδί του Ιάλλου λοιπόν, αν μιλή στο σπίτι του πατοίς, μπαίνοντας στο σχολείο βρίσκεται μέσα σ' έναν κόσμο πέρα πέρα γαλλικό, όπου μαθαίνει τά γαλλικά με τó αυτί,